השיעור המלא באתר
haravshneor.co.il

השיעור השבועי
מאת הרב שניאור אשכנזי

באשערט: האם בן הזוג נועד לך מהשמים?

שידוך הוא מן השמים, ומה שצריך לקרות יקרה בין כך. אז מה ה'בהלה' של אברהם אבינו? מה ההיסטריה לחתן את יצחק ורבקה מיד? אליעזר יוצא להביא את רבקה ארצה, והכול קורה מהר: היום, עכשיו. וכי אברהם חשש שמישהו אחר יקדים וייקח את רבקה?!

ב"ה | פרשת חיי שרה | תשע"ז

בחור הגיע ליועץ נישואין וסיפר על בעיה חמורה: הוא נפגש עם כמה בנות, אך אף אחת לא מוצאת חן בעיני אימא שלו. היא מתעקשת לפסול בתוקף את כל מי שהציג עד היום. מה עליו לעשות?

היועץ הציע לו, למצוא אחת שהיא דומה בדיוק לאימא שלו. דעתנית, פרפקציוניסטית, בדיוק כמותה. אחרי חצי שנה חוזר הבחור ומספר שהוא קיים את העצה והביא אחת כזו, אבל עכשיו נוצרה בעיה חדשה: אבא שלו לא סובל אותה...

יהודים מאמינים באמונה שלמה כי זיווג נשלח מהשמים. כל סיר יוצא מהמפעל עם מכסה וכל אדם נולד עם האחד או האחת שמחכה לו. העובדה שנפגשנו בהשגחה פרטית, אומרת כי זה הזיווג שנועד לנו משחר הבריאה. כמו הביטוי המפורסם באידיש: "באשערט", שפירושו "גזירת גורל".

סיפור מעניין במדרש, מעביר את המסר בדרך מרתקת (מתוך מבוא תנחומא הקדום): שלמה המלך זכה בבת נאה במיוחד. הוא ערך בירור במזל מי יהיה בן הזוג שלה וראה שהוא איש עני ואביון, פשוט שבפשוטים. שלמה נחרד לחשוב שזה יהיה חתנו והחליט לערוך בדיקה עד כמה זה רציני. הוא שלח את הבת למגדל גבוה ומנותק מהעולם, עם כמה עוזרים מסורים וציפה לראות מה יתרחש.

הגיע החורף ואותו בחור עני, רעד מקור ולא מצא כסף לקנות עצים לחמם את הבית. הוא חיפש מקום להתחמם וראה נבלת שור מושלכת על הארץ. לא עמדה לו ברירה והוא נכנס בין צלעותיה להתחמם. בא עוף גדול, הרים את הנבלה עם האיש שבתוכה והשליך אותם על גג אותו המגדל. מאוחר יותר, עלתה הנערה אל הגג לתפוס שמש והנה היא רואה בחור יושב שם. היא הלבישה וייפתה אותו וגילתה עד כמה הוא מרשים. הם החליטו להתחתן ועדכנו בבשורה את שלמה המלך. הוא בא לראות את הבחור ונדהם לגלות שזה אותו אדם עליו שמע במזלות...

הנה שני טקסטים ברורים בנושא:

1. סוטה ב,א: ארבעים יום קודם יצירת הוולד, בת קול יוצאת ואומרת: בת פלוני לפלוני, בית פלוני לפלוני, שדה פלונית לפלוני.

מועד קטן יח,ב: מן התורה, מן הנביאים ומן הכתובים מה' אישה לאיש. מן התורה, דכתיב בפרשתנו: ויען לבן ובתואל ויאמרו: מה' יצא הדבר. מן הנביאים דכתיב [גבי שמשון והפלשתית]: ואביו ואמו לא ידעו כי מה' היא. מן הכתובים דכתיב: בית והון נחלת אבות ומה' אישה משכלת[1].

---

1. **העשרה נאה - למה נקבע הזיווג על האישה:** לשון הגמרא הוא "מה' **אישה** לאיש", "**בת** פלוני לפלוני", "מה' **אישה** משכלת". היינו שהגזרה היא על **אישה** עם איש מסוים ולא על איש שיתחתן עם אישה מסוימת.

ראיתי פעם פירוש יפה מהרב עמיאל (היה הרב של תל אביב): גבר מחויב לשאת אישה ולכן אי אפשר לגזור עליו עם מי יתחתן, כי זאת התערבות בבחירה חופשית שלו, שאולי לא ירצה להתחתן בכלל. אישה, לעומת זאת, היא אינה מצווה על פריה ורביה, ולכן אפשר לגזור עליה שתתחתן עם איש מסוים וזה גורר

להעיר, שלפי היסוד הזה, מבאר ר' צדוק הכהן מלובלין את אחת התעלומות הפסיכולוגיות הגדולות: מה גורם לאדם לחשוק בבן זוג מסוים ולא באחר? במיוחד שאנשים בוחרים לפעמים בן זוג פחות מוצלח מהצעות אחרות שהוצעו להם?

ר' צדוק הכהן מלובלין דברי חמודות אות ג: כל הקניינים של אדם שייכים לו **בתולדה ובשורשו**, כמו שאמרו בריש סוטה: מכריזין קודם יצירה בת פלוני לפלוני ושדה פלונית לפלוני... ועל כך אמרו 'שלושה חינות הן: חן אשה על בעלה וחן מקח על מיקחו'... ועל כן אין טעם **בחשק ורצון**, כי אדם חושק **השייך לו** ויש חן בעיניו יותר מדבר אחר המשובח ממנו.

וכאן עולה שאלה פשוטה, שצועקת מתוך פשט הכתובים: מה ה'בהלה' של אברהם אבינו? מה ההיסטריה לחתן את יצחק ורבקה מיד? אנו קוראים בפרשה בהרחבה איך אליעזר השדכן, יוצא להביא את רבקה ארצה – והכול קורה **מהר**. **היום, עכשיו**. הדרך של אליעזר קופצת והוא מגיע באותו יום לארם נהריים. למחרת הוא דורש לצאת עם הכלה חזרה – וכל הסיפור נגמר תוך **יום וחצי**.

והשאלה היא, מה החיפזון? הרי שידוך הוא מן השמים ומה שצריך לקרות יקרה בין כך? וכי אברהם חשש שמישהו אחר, אולי איזה שכן מקומי, יקדים וייקח את רבקה?!

הפליאה היא גדולה, משום שהנהגת אברהם אבינו נקבעה **הלכה למעשה**.

מועד קטן שם: מותר לארס אישה בחול המועד [אף שאין מערבים שמחה בשמחה] **שמא יקדמנו אחר.**

הגמרא אומרת במפורש, כי דברים יכולים להשתבש ואם לא נמהר, אדם אחר יקדים להתחתן עם בן הזוג. והרי זאת סתירה גמורה: אם הזיווג הוא חיבור מהשמים, איך אדם אחר יקדים להתחתן איתו? וכי ניתן לחבר סיר ומכסה לא מתאימים?![2]

במכתב שכתב הרבי מליובאוויטש לפני שבעים שנה בדיוק, שבט תש"ז, עסק בשאלה הזו באופן עקרוני (בלי קשר לאברהם אבינו). הביאור המסודר שם, יכול להאיר את סוגיית החיפזון של אברהם.

אגרות קודש הרבי מליובאוויטש ח"ב עמוד קצג: במענה על שאלתו וזה תוכנה: מצאתי מחלוקת בעניין הזיווגים: לפי דעת החוקרים יש בזה בחירה חופשית ולפי דעת המקובלים הוא **בגזירה אלוקית**... וכך משמע בכמה מקומות בכתבי חסידות, שעניין זה הוא **בגזירה אלוקית**... ואם כן, **מהי פעולת ההשתדלות בזה** [לאחר שהכול נקבע מלמעלה]?

א.הבה נפתח את הדיון עם שאלה חשובה בענייני שידוכים: מה חשוב ומה לא חשוב? הרי כל שידוך הוא בעצם **וויתור**. אין בעולם אדם מושלם ולא מקבלים את כל מה שרוצים. לכן השאלה החשובה היא, על מה להתעקש ועל מה לוותר?

גם בעניין הזה, אברהם אבינו מעביר מסר ברור: משום מה, אברהם מחפש ליצחק כלה **מרחוק**. למרות שהיה יכול למצוא נערה ישראלית, אחת השכנות בבאר שבע, אברהם תובע מהעבד ללכת לקצה השני של העולם, אל העיר ארם נהריים שבה הוא גדל ולהביא משם את רבקה.

כמובן, זה תמוה מאוד. אם יש בנות ישראליות על יד הבית, מה צריך לייבא כלה מחו"ל? [בדרך צחות: טבע בני אדם הוא, ש'אין נביא בעירו'. דברים שנמצאים רחוק, נראים יותר מרשימים. רב או יוצר כלשהו שבא מחוץ לארץ, הוא תמיד יותר שווה. זאת כמובן תפיסה שטחית שמעניקה התלהבות לדברים חדשים ולא זה היה השיקול של אברהם אבינו].

השאלה קשה במיוחד, משום שבנות ארם נהריים לא היו צדיקות גדולות. הם לא האמינו בה', אלא עבדו עבודה זרה. רש"י מביא לקמן (כד,לא) שאליעזר לא היה יכול להיכנס לבית רבקה, משום הפסלים שמילאו כל פינה שם, עד שלבן נאלץ לפנות את הבית תחילה. מדוע אם כן מואס אברהם בבנות "הארץ אשר אראך" ומייבא כלה מארץ מולדתו?

כמובן, כולם רוצים לצעוק כי אברהם רצה אישה **ממשפחתו**. אך צריך לשים לב: אברהם לא הזכיר זאת. הוא לא הורה לאליעזר למצוא אישה ממשפחתו, אלא רק "מארץ מולדתו". הייתה זו רק ההשגחה העליונה שסובבה כך, שרבקה תהיה זו שתופיע מיד מול פני העבד[3].

הנה הפסוקים ושאלת האברבנאל:

2. בראשית כד: ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו, המושל בכל אשר לו: שים נא ידך תחת ירכי ואשביעך בה' אלוקי השמים ואלוקי הארץ אשר לא תיקח אישה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרבו, כי אל ארצי ואל מולדתי תלך ולקחת אישה לבני ליצחק.

אברבנאל: למה ציוה אברהם שלא ייקח אישה מבנות הכנעני? אם מפני שהיו עובדי עבודה זרה, גם בעבר הנהר היו כן [כמובא ביהושע כד,ב: בעבר הנהר ישבו אבותיכם להן]?

את האיש אחריה.

2. **העשרה חשובה:** להעיר שבסוטה ב,א הגמרא מצמצמת הדברים לזיווג **ראשון**, אבל בזיווג שני הוא **לפי מעשיו של האדם** ולא לפי השגחה. אמנם במועד קטן לא חילקה כן (ועיין בתוס' שם שנשאר בצ"ע) ועל כל פנים בזיווג ראשון הוא בוודאי בא מלמעלה, והרי אצל יצחק ורבקה היה זה זיווג ראשון?

3. להעיר שאליעזר אומר למשפחת רבקה (כד,לח): "אל בית אבי תלך ואל **משפחתי**", אך כיון שלא שמע זאת מאברהם, צריך לומר כי הוסיף זאת מדעתו כדי לשכנע אותם למסור את רבקה (כמו שינויים רבים שעשה על פני מה שאירע באמת, ואכמ"ל).

תרח אבי אברהם ואבי נחור ויעבדו אלוקים אחרים] – ומה הועיל בתקנתו?

המפרשים כותבים רעיון חשוב, בעל משמעות אדירה בשידוכים: אברהם חשש **מהתורשה**. הוא חשש **מהאופי הבעייתי** שקיבלו בנות כנען בתורשה, אך הוא לא חשש מהחינוך הבעייתי שקיבלה רבקה.

אופי עובר בתורשה, אך **אידיאולוגיה** לא עוברת בתורשה. השכנים מכנען היו אנשים מושחתים, גסי רוח וחסרי גבולות. כמו שמשווה התורה את אנשי כנען לאנשי ארץ מצרים. ואופי בעייתי עובר בתורשה. לעומת זאת, עמי בבל שמהם הגיע אברהם, לא היו מושחתים, הם היו עובדי אלילים – ודעות לא עוברות בתורשה. יכול אבא להיות עובד עבודה זרה, אך הילד יחזור בתשובה ויהיה צדיק.

מנין ידע זאת אברהם? מעצמו. אבא שלו היה תרח, סוחר צלמים לעבודה זרה, ואברהם היה בעל התשובה הראשון, האיש שגילה את אלוקים.

מנגד, אנו מוצאים עדויות בתורה לכך, **שאבא מושחת הוא בן מושחת**. התורה מספרת על "חם בן נוח", ששימש מיטתו בתיבה (אף שהיה זמן של צער ולא משמשים המיטה בשנות הרעב). אחר כך נולד לו בן, "כנען", שהיה מושחת כמוהו וראה את ערוות נוח בביזיונו ולא עשה כלום. ועוד מספרת הגמרא על "כנען" עצמו, שהעביר את מסורת השחיתות לבניו וציווה: "אהבו את הגזל ואת הזימה"[4].

כלי יקר כד,ג: טבע האבות נמשך גם לבנים – [אמנם] זה דווקא באותן עבירות הבאות מפאת **החומר**, כמו אכילה, וזימה, וכילות, וקנאה וכל המידות הרעות הנתלים בחומר, נגעים אלו מתפשטים מהאבות לבנים ותולדותיהם וכיוצא בהם, אבל העבודה זרה – דבר התלוי **בשכלו** של אדם אינו מתפשט מאבות לבנים... על כן היה אברהם מרחיק הכנעניים, שהיו שטופי זימה וכמה מיני עבירות הנתלים בחומר האדם... אך לא הרחיק לבן ובתואל שלא היה בהם כי אם פחיתת העבודה זרה.

מדרש רבה לו: חם בן נח שימש מיטתו בתיבה [אף שהיה זה זמן של צער].

בראשית כא,כב: וירא חם אבי כנען את ערות אביו – רש"י: **כנען ראה** והגיד לאביו.

פסחים קיג: חמשה דברים ציוה כנען את בניו: אהבו זה את זה ואהבו את הגזל ואהבו את הזימה ושנאו את אדוניכם ואל תדברו אמת.

אם כן, המסקנה ברורה: בענייני שידוכים, צריך לבדוק את **המידות** של המשפחה, עד כמה הם אנשים רגישים, מתחשבים ומוכנים לוותר על טובתם למען אושרו של האחר. וכמובן, לבחון אצל הבחור עצמו ש**מערכת הערכים הרוחניים שלו** תואמת את הבית שאנו רוצים להקים. יותר מזה אנחנו לא צריכים וכל השאר יבוא עם החיים.

נשוב כעת לענייננו: אחרי שאברהם קובע את היעד המרוחק בחוץ לארץ, מתחיל מסע של הפעלת לחצים ותנועה בחיפזון, כדי לגמור את השידוך כמה שיותר מהר. אברהם ואליעזר יודעים היטב שהסיפור הוא **כסף**. לכן אברהם מפקיד ביד אליעזר שטר ובו מבטיח את כל כספו ליצחק ואשתו.

הדרך של אליעזר קופצת והוא מגיע לשם ביום אחד. הוא מבקש מאלוקים עזרה כדי למצוא את הנערה, ולפני שהוא מסיים את המשפט, היא יוצאת לקראתו. והדבר הכי מדהים: למחרת בבוקר הוא תובע לצאת עימה חזרה לבית החתן.

כך שדברים שאורכים ימים וחדשים של הליכה בדרך, ויכוחים בין הצדדים על נדוניה ומקום המגורים – נגמרים כאן **בתוך יום וחצי בלבד!**. והשאלה היא: מה החיפזון? הרי רבקה נועדה ליצחק מהשמים?[5]

ב. התמיהה על החיפזון, בולטת מאוד לאור סוגיית **הגיל של הכלה**. כולם מכירים את דברי רש"י, שרבקה הייתה בת שלוש שנים בעת נישואיה ליצחק.

רש"י לומד זאת מכך, שהתורה קובעת במקום די משונה את סיפור לידת רבקה. בסוף הפרשה הקודמת, אחרי סיפור העקידה, באים פתאום ארבעה פסוקים על לידת רבקה. רש"י לומד מכך, כי כשחזר אברהם מהעקידה, התמלא במחשבות של 'אבא טרי': זכיתי מחדש בילד שלי ועכשיו צריך לחתן אותו ולראות ממנו נחת. אמרו לו מן השמים: אל תמהר, כעת נולדה הכלה של יצחק. וכיון שיצחק היה אז בן 37 והתחתן בגיל 40, מובן שרבקה הייתה בת שלוש שנים

---

4. **בכך מובנים דברים רבים:** א. אברהם סירב לחתן את יצחק עם הבת של אליעזר, אף שהיה דולה ומשקה מתורת רבו. אלא משום שהיה מזרע חם וכנען.

ב. דור המבול נכרת לגמרי, ואילו דור הפלגה רק התפזר בעולם. אלא שדור המבול היה מושחת במידותיו ושחיתות עוברת לדורות הבאים. דור הפלגה היה רק כופר ולכן היה מספיק להפיצם בין הגויים.

ג. זרע עמלק יכול להתגייר ולהיכנס לעם ישראל, שהרי "בני בניו של המן לומדים תורה בבני ברק". אך זרע "עמון ומואב" לא יבואו בקהל ה' אפילו דור עשירי. אלא שעמלק חטא **בדעות**, והזרע שלו יכול להיות מאמין. אבל עמון ומואב היו בעלי **מידות רעות**, "אשר לא קבלו אתכם בלחם ומים" בדרך לארץ וצריך להיזהר מזרעם.

5. **בדיחה - מוטב לא לדעת הכול:** אדמו"ר אחד יצא עם בנו לעיירה רחוקה, עבור הצעת שידוך עם בת הגביר שם. בדרך הם עצרו בפונדק דרכים והחסידים ששמעו את מטרת הליכתם, שפכו קיתונות לשון הרע על אותו גביר, שאינו מתאים למשפחת בית רבי. אמר האדמו"ר: עכשיו אני מבין מדוע קפצה הדרך לאליעזר עבד אברהם? אם היה עוצר בדרך, היו שומע רכילות על בתואל ולבן והיו מקלקלים השידוך...

בעת נישואיה.

3. רש"י כה,כ: יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה – כשבא אברהם מהר המוריה, נתבשר שנולדה רבקה ויצחק היה בן ל"ז שנה... ובו בפרק נולדה רבקה, המתין לה... ג שנים ונשאה.

כמובן, הדרשה הזו היא תמוהה מאוד, הן מבחינת המקראות והן מבחינת ההיגיון הישר: ראשית, התורה מעידה שרבקה יצאה לקבל את אליעזר עם כד מים על שכמה. וכיון שהיה זה כד מים שאמור להספיק לכל המשפחה, ברור שלא היה זה בקבוק מים מינרלים שלוקח ילד בן 3 לגן. ב. התורה מעידה שרבקה הייתה "בתולה שאיש לא ידעה"- ומה צריך לומר כן על ילדה בת שלוש. ג. התורה קוראת אותה כמה פעמים "נערה". ד. התורה מספרת שבני משפחתה התייעצו איתה אם ללכת עם העבד מיד או להישאר ימים או עשור – ומה זה שייך לגבי ילדה בת 3?

הכרח אפוא לומר כי קצב ההתפתחות הגופני והמנטאלי, היה שונה באותם ימים. מה שנקרא בשפת חז"ל: "השתנות הטבעיים". מובן לגמרי שכאשר חיים 200 שנה כמו בימיהם, ההתפתחות הגופנית הייתה שונה משל היום, וכנראה שהם היו ממהרים יותר להתבגר. (אגב, מובא בסנהדרין סט,ב, שדורות הראשונים היו יולדים **לשש שנים**).

פסיקתא זוטרתא בראשית כד: אם תאמר, קטנה בת שלוש שנים, היאך יצאה לשאוב? תשובה, בת שלוש שנים בדורות הראשונים, יותר גדולה מבת עשר בדורות הללו. וכן אמרו חז"ל: אברהם בן שלוש שנים הכיר את בוראו.

אולם לפי זה, מה רצה רש"י להדגיש בכך שרבקה הייתה בת שלוש שנים? הרי בין כך קצב ההתבגרות שלהם היה שונה משלנו?

נראה ברור, שרש"י רצה להדגיש את **החיפזון** שהיה כאן. מבחינה הלכתית, קידושין חלים מגיל שלוש שנים וההדגשה היא, שמיד שרבקה הייתה שייכת בקידושין – קידשו אותה, בלי להמתין אפילו יום אחד!. והשאלה הגדולה והמתבקשת היא, לאן ממהרים? מה יכול לקרות בינתיים?

ה. הבה נפתח עם סיפור פולקלור חסידי (הפרשה החסידית 114): בחור מבוגר ישב בבית מדרשו של המגיד ממעזריטש. הוא היה עני ואביון ולא מצא אישה. חלפו השנים והוא חשש שאם לא עכשיו – אימתי. הוא נכנס לחדרו של הרבי וביקש ברכה לצאת לעולם הגדול ולמצוא אישה. הרבי בירך אותו וייעץ לו: "אל תהסס, תעשה את העסקה הראשונה שבאה לידך".

הוא יצא לדרך ועצר בפונדק דרכים יהודי. הוא ישב על יד התנור וחימם את עצמותיו. העגלונים העייפים החלו להתקבץ אחרי יום עבודה והנה הם רואים בחור יושב משועמם על יד התנור. ממול, על יד הבר, עמדה נערה צעירה, בתו של בעל הבית ושירתה את האורחים. הם רצו לעשות שמח אחרי יום עבודה קשה והציעו לנערה הצעה: את הרי רוצה למכור וודקה, אז בואי נעשה חתונה. הבחור יקדש אותך ואנו נשב ונחגוג סעודת חתונה. כנראה שהנערה קיבלה משכורת לפי מכירות והסכימה...

הם ניגשו והציעו את ההצעה לבחור, ברגע הראשון הוא התכוון להעיף אותם, אבל אז הוא נזכר בדברים של הרבי: "אל תהסס, תעשה את העסקה הראשונה שבאה לידך". הוא מיהר להסכים. העמידו חופה, הוא קידש אותה והעגלונים ישבו לחגוג כל הלילה.

באמצע הלילה, הופיע האבא העשיר בבית המרזח ולא הבין מה המסיבה. אחד השיכורים סיפר לו כי הבת שלו התחתנה עם האביון הזה שיושב בצד. הוא כמעט התעלף. הוא רץ לבחור והציע לו 50 זהובים ובלבד שיעזוב את המקום לצמיתות. אך הבחור התעקש ודרש אלף זהובים. הסוחר זעם עליו וביקש לתבוע אותו לדין תורה. הם נסעו יחד למגיד ממעזריטש והרבי הצדיק את הבחור והכריח את האבא לשלם את כל הסכום.

אחרי שהאבא שילם, אמר לו המגיד: "הגיע הזמן לחשוב על הבת שלך. היא נערה יהודייה טובה וגם היא צריכה להקים בית בישראל. יש לי הצעה מעולה. בחור מצוין, שכל חטאו היה שהוא עני, אבל עכשיו הוא שווה סכום עצום של אלף זהובים וכדאי לך לחטוף אותו... קחו את הבחור הזה, הוא הזיווג של הבת שלך מן השמים ותראו אושר"...

הסיפור הזה מלמד שני דברים: א. זיווג הוא מן השמים. אם בן עני צריך להתחתן עם בת הגביר, אז הקב"ה יחולל הצגות ויעשה משחקים כדי שהדברים יתרחשו.

ב. דבר שני ולא פחות חשוב: **מוכרחים לעשות השתדלות** ובלא זה, הכול ישתבש. הנה, אם הבחור היה נשאר בישיבה ולא פוגש פיזית את בת המוזג או לחילופין, לא מסכים אל העסקה המוזרה שהוצעה לו – דבר לא היה קורה. הם היו מתחתנים עם אדם אחר או לא מתחתנים לעולם חלילה.

הרעיון הוא, שהקב"ה ברא את העולם בצורה של **שותפות**. הוא גוזר דברים – והתפקיד שלנו הם לממש אותם בתוך המציאות. (הרבי הסביר פעם, כי הקב"ה עשה זאת **בחסדו הגדול**, כדי שנזכה להיות שותפים לו במלאכת הבריאה ולא נרגיש כאילו מקבלים הכול **במתנה מלמעלה**).

גרוע מכך: אם אדם לא עושה את ההשתדלות וסוחב את הזמן עד גיל 35 – עד שיהיה לו בית פרטי וכסף כדי לחתן את הילדים בבוא היום – דברים יכולים להשתבש והזיווג המיועד לו, יעבור לאדם אחר.

איך זה יקרה? הגמרא עצמה שואלת ומשיבה:

4. מועד קטן שם: האם אמר שמואל: 'שמא יקדמנו אחר'?! והרי אמר רב יהודה אמר שמואל: בכל יום יוצאת בת קול ואומרת בת פלוני לפלוני, שדה פלוני לפלוני? אלא: שמא יקדמנו אחר **ברחמים**.

יש כוח אחד בעולם שיכול לפעול נגד המזל ולשנות אותו לחלוטין: **רחמים, תפילה**. אדם שירצה מאוד את רבקה אמנו, למשל, יכול לשאת על כך תפילה כנה לקב"ה והתפילה שלו תתקבל והוא ייקח אותה מהזיווג המיועד לה – יצחק אבינו.

מנין לנו הדבר הזה? מהתורה עצמה! השינוי הזה ממש, קרה בדור הבא במשפחת האבות: התורה מספרת כי יעקב אבינו היה אמור להתחתן עם רחל, והמפרשים מוסיפים כי הזיווג מן השמים היה: "הגדולה לגדול והקטנה לקטן". לאה לעשו ורחל ליעקב. אולם יחד עם זה מוסיפה התורה, כי "עיני לאה רכות". כל יום הייתה יוצאה ובוכה על מר גורלה שהיא אמורה להתחתן עם הגזלן והשודד הזה.

ומה קרה בסוף? התפילה שלה התקבלה **והכול התהפך**. לא רק שלאה התחתנה עם יעקב, אלא שהיא קיבלה כמעט הכול: היא ילדה את רוב ילדיו, היא קיבלה את הבכורה, התורה, הכהונה והמלכות, והיא זאת שקבורה לצידו כבר 3500 שנה.

סיכום העניין הוא שורה אחת: **מהר להשתדל לפני שמישהו יתפלל!**. הנה מדרש מרטיט:

> **בראשית רבה סח:** ועיני לאה רכות... רכות מבכייה... שהיו אומרים... הגדולה לגדול והקטנה לקטן, והיתה בוכה: יהי רצון שלא אפול בגורלו של רשע. אמר רב הונא: קשה היא התפלה **שביטלה את הגזרה** ולא עוד אלא **שקדמה לאחו־תה**... ושם הגדולה לאה - גדולה במתנותיה: כהונה לעולם ומלכות לעולם... ושם הקטנה רחל - קטנה במתנותיה: יוסף [מלך] לשעה, שילה [משכן] לשעה.

לשלמות העניין, נעיר עוד: יש שתי גישות בקרב המפרשים, עד כמה יכולה התפילה להועיל. יש אומרים שהתפילה יכולה לשנות את המזל לגמרי ולגרום לכך ששני אנשים יחיו יחד לעולם, אף שהם לא נועדו זה לזה. כמו הסיפור שראינו עכשיו אצל יעקב ולאה.

> **ריטב"א מו"ק שם:** יקדמנו אחר ברחמים - פירוש: הזכות **מבטל** הגזירה והכוכב שבשעת הלידה.

אולם יש אומרים שהתפילה יכולה לשנות את המזל רק באופן **זמני**, אבל סוף סוף הם יתגרשו או יתאלמנו ח"ו זה מזה ויינשאו בזיווג שני לזיווג המיועד להם. [הפרשנות הזו מסבירה, אגב, למה קורה זיווג שני ושלישי והרי הזיווג נועד מהשמים? לפי הגישה הזו, הגזירה העליונה יכולה להתקיים רק בזיווג **שני**].

> **ר"ן מועד קטן שם:** אע"פ שנגזר על האדם מן השמים בת פלוני לפלוני, אם יוסיף איש אחר שאינו בן זוגה להתפלל לה' אפשר שישמע לו. אף כי **בסוף תתקיים הגזירה**, שי־גרשנה האיש שיתפלל עליה או ימות במהרה וישאנה אחר כך אותו שהוא בן זוגה.

כמובן, הדוגמה המובהקת ביותר לכך הוא הסיפור הקשה עם דוד ובת שבע. דוד נועד לבת שבע משחר בריאתה. אך משהו השתבש באמצע (או שדוד התעכב או שאוריה החיתי התפלל) והם נפגשו זה עם זה רק בזיווג שני, וכל זה קרה אחרי דרך של מכאובים ועגמת נפש נוראה.

> **סנהדרין קז,א:** מאי דכתיב 'כי אני לצלע נכון ומכאובי לנ־

> גדי תמיד'? ראויה הייתה בת שבע בת אליעם לדוד משנת ימי בראשית, אלא שבאה אליו במכאוב.

השורה התחתונה היא, שכדי למנוע את הבלבול, ופגישה עם הזיווג האמיתי **רק כזיווג שני** ח"ו - יש להשתדל ולמהר בעניין הזיווג. וכך מסכם הרבי:

> **אגרות קודש שם:** המורם מכל השיטות הנ"ל, **דבכל הזיווגים יכול אחר לקדמו** ונפסקה הלכה **למעשה**, שמא־רסים נשים בחולו של מועד מטעם זה, **ובמילא יש מקום להשתדלות בזה.**

נסיים את השיעור עם זווית של גאולה (ליקוטי שיחות א/35): המדרש מתאר את רבקה כמו "שושנה בין החוחים". שושנה של עדינות וטוב לב, בין חבורת עובדי אלילים ותאבי בצע. אפשר להניח כי כל רגע ביניהם, היה עבורה צער ועגמת נפש והתמודדות עם ערכים שאינם מתאימים לה. אולם ברגע שהגיע הזמן, הקב"ה חולל נס של קפיצת הדרך הלוך וחזור והיא לא התעכבה שם אפילו רגע יותר ממה שתוכנן מלמעלה.

כולנו נמצאים בגלות ארוכה כבר אלפי שנים ואפשר לפעמים לחוות ייאוש ולחשוב שהמצב הזה יימשך לעולם. זה בדיוק המסר של פרשת חיי שרה: עלינו להיות בטוחים כי הקב"ה לא יעכב אותנו בגלות אפילו רגע אחד מיותר. עוד רגע והנה זה קורה.

כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל
ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי

ר׳ שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי

להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב

השיעור המלא באתר
haravshneor.co.il